

**Ренат Рижняк****МЕТОДОЛОГИЯ ИССЛЕДОВАНИЯ ПО ИСТОРИИ СТАНОВЛЕНИЯ И  
РАЗВИТИЯ ИНФОРМАТИКИ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ УКРАИНЫ  
(ВТОРАЯ ПОЛОВИНА XX – НАЧАЛО XXI ВЕКА)**

*В статье проведен анализ методологии научного исследования развития информатики и информационных технологий в высших учебных заведениях Украины на протяжении второй половины XX – начала XXI вв. Обосновано использование фундаментальных принципов и методов, общенаучных методов и совокупности методов и технологий, применявшихся для решения конкретных специальных исследовательских задач. Кроме того, обоснована необходимость выяснения методологических особенностей процесса информатизации высших учебных заведений Украины и необходимость уточнения понятийно-категориального аппарата.*

*Ключевые слова: методология, информатика, информатизация, высшая школа Украины, методологические проблемы.*

**Renat Rizhniak****THE RESEARCH METHODOLOGY AND THE HISTORY OF THE FORMATION  
AND DEVELOPMENT OF COMPUTER SCIENCE IN HIGHER SCHOOL OF  
UKRAINE (SECOND HALF OF XX – BEGINNING OF XXI CENTURY)**

*The paper analyzed the methodology of scientific research of computer science and information technology in the higher educational institutions of Ukraine during the second half of the XX–XXI century. It was substantiated the use of fundamental principles and methods, scientific methods and set of methods and technologies used to solve certain specialized research tasks. In addition, it substantiates the necessity of clarification the methodological features of the process of informatization in higher education of Ukraine and the necessity to clarify the conceptual and categorical apparatus.*

*Key words: methodology, computer science, information, higher school of Ukraine, methodological problems.*

**УДК 327 (477+478)****Ірина Ільчук****ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКО-  
ПОЛЬСЬКОГО МІЖДЕРЖАВНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКО-  
АТЛАНТИЧНОМУ КОНТЕКСТІ (1991–2014 РР.)**

*Стаття присвячена теоретико-методологічним засадам дослідження українсько-польського міждержавного співробітництва. Комплексно проаналізовано наукові принципи, методи, підходи, що застосовуються при вивченні взаємин між Україною та Республікою Польща.*

*Ключові слова: Україна, Польща, співробітництво, методологія, методи дослідження.*

На сучасному етапі українська історіографія прагне удосконалити свій теоретико-методологічний арсенал. Цей чинник є чи не визначальним для розвитку історичної науки. Природно, що вітчизняні науковці все більшу увагу приділяють науково-концептуальним основам при вивченні історичної тематики, розробці теоретико-методологічних засад різноманітних досліджень. Саме розгляду теоретико-методологічних основ дослідження українсько-польських відносин в європейсько-атлантичному континуумі присвячена запропонована стаття.

Зауважимо, що вивчення і відкриття всього різноманіття складних процесів геополітичного самовизначення, формування зовнішньополітичної стратегії та вибору новопосталими на межі XX–XXI ст. національними державами пріоритетів міжнародної діяльності, переосмислення свого місця у світовому співтоваристві базуються на методології як науковій системі принципів, методів та підходів аналізу зазначеної проблематики, використання новітнього понятійно-термінологічного інструментарію. Теоретико-методологічні засади студіювання українсько-польських відносин у досліджуваній період сприяють теоретичному синтезу необхідних знань, що дозволяє перетворити їх певну суму з багатоаспектного комплексу партнерства й співробітництва України та Польщі у політичній, соціально-економічній, військово-технічній та інших сферах з простого чи лише емпіричного осмисленого набору окремих подій і фактів в єдину органічну наукову систему з порушеної нами проблеми.

Важливим методологічним контекстом сучасної історичної науки є проблема підвищення науково-концептуального значення методології при розробці теоретичних основ дослідження

проблеми, з'ясування поняттєво-категоріального апарату. У цьому зв'язку доречно розглянути термінологічні питання та виявити особливості розвитку української історичної науки з досліджуваної теми, що уможливить всебічно та об'єктивно з'ясувати основні етапи, закономірності й тенденції розбудови взаємовідносин між Україною і Республікою Польща. У контексті запропонованого тематичного дослідження набуває винятково важливого значення виявлення суті й змісту таких базових понять, як «міжнародні відносини», «міждержавні стосунки», «стратегічне партнерство», «політичні», «економічні» стосунки, «військово-політичне співробітництво» та «європейська й євроатлантична інтеграція». Варто зазначити, що досвід світового історіописання засвідчує наявність змін у найбільш поширених у науці історичних категорій і понять, кожне з них раніше чи пізніше, залежно від епохи і стану суспільств, набуває особливих рис і змісту, витісняючи інші, попередні.

У контексті дослідження українсько-польських відносин вагоме значення має теоретико-концептуальне з'ясування та осмислення такого базового поняття, як «міжнародні відносини». Тим більше, у переддень нового значення України як держави у світі особливу увагу привертають її міжнародні відносини та зовнішньополітичні взаємини з країнами-сусідами. Це було одним із першорядних завдань у 1991 р., як бачимо, від його розв'язання залежить безпосередньо українська державність у 2015 р. Українсько-польські стосунки завжди виокремлювалися окремим питанням у долі України, в її історії. З огляду на це, українська історична наука паралельно з державністю, у гармонії з нею, витворює своє визначення міжнародних відносин у нових геополітичних умовах. Теоретичною базою для розуміння змісту міжнародних взаємин на сучасному етапі, їх постійної еволюції й динаміки значною мірою послуговують праці таких відомих українських учених, як С. Віднянський [1–2], Л. Зашкільняк [3], О. Івченко [4], А. Кудряченко [5], Ю. Макар [6], Л. Чекаленко [7], В. Яровий [8] та ін. У них вміщено цінні аналітичні матеріали про проблеми міжнародних відносин сучасного періоду, аналізуються основні напрямки й пріоритети зовнішньополітичної діяльності України й Польщі, радикальні зміни європейського геополітичного простору на зламі XX – XXI ст. Ці праці дають теоретико-концептуальні оцінки сучасного стану становлення й розвитку взаємин між народами і країнами, нове їх осмислення з огляду на нові глобальні трансформації у системі усталеного світопорядку.

Науковці пропонують новітні методологічні підходи й теоретичні інтерпретації емпіричного матеріалу, тим самим сприяють осмисленню міжнародного життя, зовнішньополітичної діяльності окремих держав. Проте, варто зауважити, що незважаючи на помітне зростання останнім часом наукових праць з означеної проблеми, в сучасній історичній науці немає єдиної дефініції феномена міжнародних відносин. На думку А. Суботіна, існує принаймні три макроконцепції міжнародних відносин «політологічна, яка спирається на тезу про примат держави, як єдиного актора міжнародного, і в структурі МВ (міжнаціональних відносин – примітка автора) віддає перевагу міждержавним; соціологічна, яка визнає міжнародний характер певної трансакції залежно від характеру її об'єкта; системна, що виходить із вторинності будь-якого міжнародного актора щодо системи МВ» [9, с. 103].

На його погляд, «найрозповсюдженішими критеріями диференціації МВ за атрибутивними ознаками є: критерій географічної локалізації (глобальні, регіональні, субрегіональні, локальні); критерії часової локалізації (короткострокові, середньострокові, дострокові); критерії кількості взаємодіючих акторів (двосторонні, багатосторонні, універсальні); критерії статусного співвідношення акторів (симетричні, асиметричні); критерій сфери, яка виступає об'єктом взаємин (економічні, наукові, культурні, військові тощо); критерій характеру взаємодії інтересів акторів (співробітництво, конфлікт)» [9, с. 103–104]. У нашому розумінні, міжнародні відносини – це історично сформовані різноманітні зв'язки між державами та іншими суб'єктами міжнародного права, а зовнішня політика як загальний курс держав у міжнародних справах є втіленням міждержавних відносин. Саме таке сприйняття міжнародних відносин дає можливість цілісному вивченню різноманітних історичних джерел з українсько-польської взаємодії та забезпечує їх вивчення іншими гуманітарними науками на основі міждисциплінарного підходу.

У цьому зв'язку варто, на думку автора, окремо розглянути використовуване у дослідженні поняття «міждержавні взаємини» (у нашому випадку України і Республіки Польщі). Суттю міждержавних двосторонніх відносин можна вважати наявність такої взаємодії між державами, що дозволяє партнерам, об'єднавши зусилля, досягнути життєво важливих внутрішніх і зовнішньополітичних цілей. Міждержавні відносини виступають у якості основного елемента міжнародних відносин, що становлять собою сукупність інтеграційних економічних, політичних, дипломатичних, військових та інших зв'язків і відносин між державами, системами держав, а також різними державними і громадськими інститутами, що діють на міжнародній арені. У праці міждержавні відносини розглядаються як значна, складна, динамічна система, яка має власну

структуру. У якості своїх складових частин вона охоплює низку підсистем, різних за формою і характером суспільних відносин.

У сучасну епоху, коли існуючі на світовій арені суспільні системи розвиваються і взаємодіють в умовах цілісного світу, в кожній з них, у свою чергу, складається своя складна система міждержавних відносин, різних за своєю природою. Процеси міждержавної співпраці повинні бути підпорядковані потребам розвитку окремих країн, а також цінностям усіх держав світового співтовариства, їх безпеки та стабільності. Численні історичні дані підтверджують це наше твердження. Україну і Польщу пов'язує не лише спільне історичне минуле, але і взаємні інтереси, які сьогодні існують в усіх сферах суспільно-політичного буття кожної із них. Дослідження історичних джерел із запропонованої проблеми свідчить: сучасні українсько-польські відносини становлять складний і багатоаспектний комплекс двосторонніх політичних, економічних, дипломатичних, військових, культурних, науково-технічних відносин між Україною та Республікою Польщею.

Наприкінці XX – на початку XXI ст. українсько-польські відносини набули якісно нових форм міждержавної співпраці. Взаємовідносини між Україною і Польщею з середини 90-х рр. минулого століття набули характеру стратегічного партнерства й співробітництва. У цьому зв'язку слушним буде з'ясувати термінологічні питання щодо поняття «стратегічне партнерство». Це дасть змогу краще зрозуміти пріоритетні напрями, зміст та основні форми міждержавної взаємодії, її специфічні риси та особливості. Категорія «стратегічне партнерство» кристалізувалася у конкретному поняттєвому просторі, шляхом ускладнення й абстрагування, просуваючись до уявної конструкції з широким спектром значень. Основна проблема стратегічного партнерства полягає у відсутності єдиного визначення цього терміну.

Поняття «стратегічного партнерства» ще й досі в зовнішній політиці недостатньо розроблене як в теоретичному, так і в практичному планах, а це часто призводить до того, що цей термін у ході реалізації зовнішньої політики держави використовується неадекватно ситуації, наявному рівню відносин між державами. На думку А. Пивоварова, «стратегічне партнерство... такий інструмент зовнішньополітичної діяльності держави», що «включає в себе співпрацю між державами, яка зосереджена на всьому комплексі їхніх національних інтересів, проте основний акцент повинен робитися саме на життєво важливі стратегічні національні інтереси та зовнішньополітичні завдання держави, які носять довгостроковий характер» [10, с. 8]. Крім того, як характеристика двосторонніх відносин, стратегічне партнерство передбачає їх особливу, більш високу якість у порівнянні зі звичайними, традиційними відносинами. Відповідно, стратегічне партнерство – це більш високий рівень торгово-економічного співробітництва, несуперечність геополітичних інтересів, зовнішньополітична взаємна підтримка, ефективність контактів державно-політичної, фінансово-промислової, військової, наукової та культурної еліти [10, с. 8–9].

Відносини стратегічного партнерства є одним з важливих інструментів зовнішньої політики, який дедалі швидше використовується нашою країною, оскільки дозволяє підвищити результативність її дій на міжнародній арені. Довгострокове, випробуване часом партнерство стає гнучким механізмом взаємодії України та Польщі, об'єднаних навколо вирішення стратегічних завдань для реалізації національних інтересів і підвищення рівня стабільності та безпеки в Європі і у світі. На думку відомої волинської дослідниці Л. Стрільчук, стратегічне партнерство варто розглядати в широкому і у вузькому розумінні, зокрема в широкому – це система взаємодії двох або кількох держав, яка ґрунтується на визнанні спільних цінностей та/або бачення, високому рівні співробітництва у визначених сферах, обопільній зовнішньополітичній підтримці, зокрема, в рамках міжнародних організацій, узгодженні позицій у кризових ситуаціях та при вирішенні міжнародних конфліктів, а у вузькому розумінні стратегічне партнерство може бути побудовано на більш прагматичних засадах, навколо реалізації масштабних міждержавних проєктів [11, с. 192].

Система стратегічного партнерства нашої держави формується згідно з обраним Україною стратегічним курсом на модернізацію країни у відповідності до сучасних викликів глобалізованого світу. Становлення і розвиток стратегічного партнерства між Україною і Польщею, формальним закріпленням став Меморандум про стратегічне партнерство Польщі і України (21 червня 1996 р.), триває і досі, хоча і зазнали певних змін із часу вступу Республіки Польща до ЄС та викликами сьогодення. Тож, на думку автора, стратегічне партнерство є вищою формою співробітництва порівняно зі звичайними відносинами. Під стратегічним партнерством розуміється такий рівень співпраці між державами, який передбачає спільне здійснення ними своїх ключових національних інтересів. Серед головних сфер стратегічного партнерства України можна виділити економічну, політичну та військову. Оскільки кожна галузь окрема і усі вони разом мають виключне значення для забезпечення життєвих потреб держави. З огляду на таке бачення стратегічного партнерства і побудована архітектура дослідження українсько-польських відносин у досліджуваній період. У такому концептуальному підході історія сучасних взаємовідносин між Україною та Польщею може

скласти узагальнений матеріал, з якого викладатиметься різноманіття історичного процесу взаємодії двох держав. Унаслідок цього дослідження сучасних українсько-польських відносин набуло їх цілісного висвітлення та пошуку оптимальних засобів й прийомів для реалізації поставлених мети і завдань.

У контексті дослідження українсько-польських відносин в системі євроатлантичної інтеграції означеного періоду важливе значення має теоретико-концептуальне з'ясування та осмислення також таких понять, як «політичні», «економічні» відносини, «стосунки в гуманітарній сфері», «військово-політичне співробітництво» та «європейська та євроатлантична інтеграція». Адже від змісту, який у них вкладається залежить виявлення у взаєминах між Україною та Польщею основних тенденцій і пріоритетів і здійснення їх всебічного та об'єктивного аналізу. Під взаєминами у політичній сфері автор розуміє складову частину міжнародної діяльності України, як сукупність різних форм і засобів її співробітництва у сфері дипломатичних відносин, взаємин на державному рівні (візити державних і громадських діячів, політичних консультацій тощо), на рівні політичних партій. Державно-політичні відносини є важливою і пріоритетною компонентою міжнародного співробітництва. Їх здійснюють через офіційні та робочі візити керівників держави (президентів, глав урядів, парламентів), лідерів політичних партій, неформальні зустрічі політиків, у ході яких обговорюють або законодавчо оформляють основні аспекти двосторонніх відносин.

Міждержавні економічні відносини розглядаються нами як процес створення системи різноманітних господарських (виробничих, валютно-фінансових, науково-технічних та ін.) зв'язків між національними економіками різних країн, що базується на міжнародному розподілі праці. Становлення й трансформація міжнародних економічних відносин визначається посиленням взаємозв'язків та взаємозалежності економік окремих країн. Особливий вплив на них здійснює розгортання науково-технічного прогресу, лібералізація та посилення глобалізації економічного життя [12, с. 104]. Міжнародні стосунки в гуманітарній площині розглядаємо як підсистему міжнародних відносин, що спрямована на реалізацію багатогранних взаємозв'язків в науково-освітній та соціально-культурних сферах та ін. між окремими державами. Враховуючи глибоке історичне коріння і різноманіття українсько-польського співробітництва упродовж формування стосунків між обома державами, особливої важливості у контексті проблеми набуває їх співпраця в соціально-культурній сфері. На нашу думку, в сучасній системі двосторонніх взаємин між Україною та Польщею гуманітарне співробітництво виступає одним із головних пріоритетів, а його культурний аспект продовжує залишатися найбільш значимим щодо необхідності посилення взаєморозуміння між народами обох держав у добу глобалізації.

Військово-політичне співробітництво між Україною та Польщею займає особливе місце в системі міждержавних двосторонніх стосунків. Оскільки забезпечення стабільності та добробуту неможливе без надійних гарантій її військової безпеки. Для України співпраця у військово-політичній сфері набуває особливої ваги з огляду на реформи, що відбуваються сьогодні у збройних силах, та агресії Росії в Криму і на сході України. Понад двадцятирічна співпраця показала, що військово-політичне співробітництво між Україною та Польщею відображає, насамперед, геополітичний аспект двосторонніх стосунків і є особливо значимою щодо перспектив реалізації доктрини українсько-польського стратегічного партнерства у безпековому контексті.

У розумінні автора дослідження, європейська інтеграція є процесом політичної, юридичної, економічної, а в деяких випадках соціальної та культурної інтеграції європейських держав, у т.ч. є частково розташованих у Європі. На наш погляд, європейська інтеграція розглядається на цей час в основному за рахунок розширення ЄС та Ради Європи. Користь із співпраці України з Польщею, а також реалістична оцінка тенденції розвитку ситуації в Європі і світі схиляють нашу країну до вибору безпосереднього зближення та інтеграції з європейськими і євроатлантичними структурами, зокрема з НАТО та ЄС.

Зауважимо, що тільки системне бачення і використання теоретично-концептуальних засад у поєднанні з науковою методологією уможливило цілісне висвітлення сучасних українсько-польських відносин. Автор праці розглядає теоретико-методологічний інструментарій як органічно взаємообумовлений комплекс поєднання наукових принципів, методів та підходів до історичних досліджень. Відповідно до стану наукової розробки і характеру тематики, її мети й завдань, особливостей джерельної бази, може бути обрано і залучено низку наукових принципів та методів історичного пізнання. У вивченні історичного процесу становлення й розвитку взаємовідносин між Україною та Польщею застосовуються такі основоположні методологічні принципи, як історизм та об'єктивність. Принцип історизму передбачає розгляд фактів і подій та явищ із даної проблеми у конкретно-історичній обстановці, у взаємозв'язку та взаємозумовленості, з урахуванням розстановки та орієнтації усіх державних інституцій. На основі використання принципу історизму забезпечено розгляд процесів у їх секторально-історичному розрізі, а також визначено пріоритетні сфери для розбудови між обома державами на коротко- і довготермінову перспективу українсько-

польського співробітництва, наповнення їх реальним змістом та вагою у контексті євроатлантичної інтеграції. Принцип історизму спонукає нас розглядати сучасні міждержавні двосторонні стосунки між Україною та Польщею у їх еволюції у світлі якісно нової системи міжнародних відносин, дозволив виокремити у їх розвитку основні етапи та пріоритетні напрями й розкрити зміст співпраці двох країн, узагальнити вплив внутрішніх і зовнішніх чинників, конкретних обставин на теперішній стан та зміцнення й поглиблення. Застосування принципу історизму уможливило виявити позитивний досвід у розбудові взаємин між Україною і Республікою Польщею та визначити головні прогностичні пріоритетні їх ланки на майбутнє.

Принцип об'єктивності нерозривно пов'язаний з принципом історизму в дослідженні відносин між Україною та Польщею на міжнародному рівні, що включає співпрацю у галузі міжнародної політики, зокрема, європейської інтеграції, економіки, освіти, науки, культури тощо. Принцип об'єктивності означає вивчення об'єктивних закономірностей, якими визначаються українсько-польські відносини у теперішній час. Кожне явище розглядається як багатогранне й суперечливе. При цьому визначається система чинників позитивних і негативних. Об'єктивність історичних знань з окремої проблеми передбачає, що процес їх здобуття відповідає реальній дійсності, незалежним від людини законам пізнання. Об'єктивність наукових висновків повинна базуватися на доказовості наукових фактів. При здобутті фактів, їх аналізі варто домагатися максимально об'єктивної перевірки, уточнення отриманого фактологічного матеріалу, встановлення подібностей та відмінностей у характеристиці подій, явищ і процесів. Такий підхід забезпечить подання сучасних українсько-польських відносин у динаміці їх об'єктивного розвитку та виявлення особливостей у процесі їх становлення на довготривалу перспективу.

Предмет розгляду зазначеної теми зумовлює аналіз українсько-польських відносин у досліджуваній період у різних аспектах, зобов'язує до використання наукових методів, чільне місце серед яких становлять як загальнонаукові, що включають, насамперед, методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, класифікації та узагальнення історичних знань з проблеми, а також такі спеціально-наукові методи, як історико-хронологічний, порівняльно-історичний, проблемно-хронологічний, історико-типологічний, системно-структурний, статистичний та деякі інші спеціально-і конкретно наукові методи. Серед них окремо розглянемо ті, до яких найчастіше слід звертатися у процесі дослідження цієї теми. Принагідно зауважимо, що означені методи можуть використовуватися, зазвичай, у взаємодії, оскільки лише за умови їх системного застосування можливо розв'язати поставлені мету і завдання пропонованої праці.

На усіх етапах дослідження становлення й розвитку сучасних українсько-польських відносин, забезпечення органічного взаємозв'язку цілого і окремих їх частин варто дотримуватися методу аналізу та синтезу. Цей метод дозволить поєднати різноманітну інформацію на основі широкого використання історичних джерел та сформулювати цілісні знання про взаємовідносини між двома країнами у новітню добу. Значну увагу теж треба приділяти аналізу документальної бази та ступеня її наукової розробки. Істотне значення для розуміння розбудови українсько-польського співробітництва в різних секторальних аспектах, виявлення проблем, які гальмували його становлення, а також виявлення ключових чинників впливу, прогресивний розвиток має емпірико-аналітичний аналіз пріоритетних форм, напрямків, головних тенденцій розбудови взаємин між Україною та Польщею у новітній, соціально-економічній та військово-політичних сферах у контексті сучасних викликів, охоплюючи при цьому прогноз щодо можливих сценаріїв їх поглиблення відповідно закладеним стратегічним цілям у майбутньому. Важливою методологічною умовою сучасного аналізу є розуміння амбівалентного ества феноменів міжнародної політики, яке передбачає, що його виявлення здійснюватиметься не шляхом вибору якоїсь зі сторін співпраці, а через однакове визнання усіх її складових, розуміння того, що тільки разом вони складають сутнісну цілісність складного і багатогранного комплексу сучасного стану розвитку українсько-польських стосунків.

Загальним і обов'язковим спеціально-конкретним методом дослідження цієї теми є історико-хронологічний метод, використання якого дають змогу розглянути явища і події у часовій послідовності, в динаміці їх розвитку та з'ясувати їх сутність та особливості основних етапів формування й розвитку багатоаспектних українсько-польських відносин у досліджуваній період. Проблемно-хронологічний метод дозволить розділити тему дослідження на низку більш вузьких і конкретних питань за проблемним характером й розглянути кожне з них у хронологічному порядку. Таким чином, буде вибудована загальна структура, а також структура кожного окремого аспекту дослідження.

Важливого значення набуває питання про можливість і правомірне застосування порівняльно-історичного методу у праці. Цей метод сприятиме усвідомленню цілісності, взаємопов'язаності, а подекуди і суперечливості українсько-польського співробітництва, орієнтуючи на пошук у ньому як спільних рис, так і відмінностей. Компаративний метод слугуватиме розкриттю специфіки сучасного

стану взаємовідносин між Україною та Польщею, з'ясуванню відповіді на питання про ступінь їх значимості і місця в системі знань про міжнародну політику обох держав. Історико-типологічний метод забезпечить групування історіографічної та джерельної бази, визначення основних напрямків та пріоритетів українсько-польської взаємодії в нових історичних умовах, кожний з яких має власні сутнісні характеристики і типологічні підрівні. Слід зазначити, що використання історико-типологічного методу сприятиме впорядкуванню та узагальненню історичних подій та фактів, їх типологізувати і визначити ключові характеристики двостороннього співробітництва між Україною та Польщею, виявити однорідні сукупності об'єктів і явищ цього процесу за якимось чинником даних про конкретні історичні об'єкти, явища й процеси.

При висвітленні окресленої проблеми можуть використовувалися також такі конкретно-історичні методи наукового пізнання, як системно-структурний та статистичний методи. Перший з них уможливило встановлення причинно-наслідкових зв'язків між подіями та фактами, усвідомити зміст взаємодії між двома державами, проаналізувати суттєві її зв'язки, події та основні тенденції, а другий – встановити різноманітні аспекти співпраці двох держав шляхом використання конкретних даних, відібрати та провести аналіз статистичної інформації, навести кількісні показники співробітництва України і Польщі у різних сферах міждержавної взаємодії, з'ясувати її окремі етапи та найбільш пріоритетні напрями й форми. Аналіз цифрового матеріалу дає змогу зробити узагальнюючі висновки про події та тенденції, які в статистиці не відображаються, а також обґрунтувати ймовірні аспекти подальшого розвитку. Зауважимо, що обрані наукові принципи та методи дослідження дозволяють комплексно та гармонійно розглянути основні напрямки українсько-польських відносин на всіх етапах їх становлення й розвитку у зазначений період.

Таким чином, глибоке і всебічне дослідження сучасних українсько-польських відносин, з'ясування їх сутності, якісних характеристик, динаміки формування й розвитку в усій багатоманітності об'єктивної реальності може стати можливим лише за умови використання відповідного теоретичного й методологічного інструментарію. Розгляд основних питань теоретично-методологічного забезпечення всебічного вивчення проблеми, і в той же час їх опанування слугуватимуть запорукою успішного наукового дослідження складного комплексу багатоаспектних відносин між Україною та Республікою Польща, реалізації поставлених мети і завдань при дослідженні означеної проблеми.

Здійснений історіографічний аналіз проблеми свідчить про необхідність дальшого розширення наукових досліджень історії становлення й розвитку сучасних українсько-польських відносин. Закономірно, що в умовах незалежної Української держави та європейських інтеграційних та глобалізаційних процесів, дедалі більше інтерес науковці акумулюють навколо проблем зовнішньої політики країни, її діяльності на міжнародній арені, розвитку міждержавних взаємин. Складні процеси геополітичного самовизначення, вироблення концептуальних засад зовнішньополітичної стратегії, вступу України до ЄС і НАТО потребують нового прочитання й осмислення її міжнародної діяльності. У цьому зв'язку наукове вивчення розбудови співробітництва України з Польщею набуває винятково важливого значення для новітнього українського державотворення, тим більше воно поки що розкрило свій потенціал далеко не повною мірою, а тому з кожним часом розкриває нові перспективи його подальшого розвитку. Це природно, якщо мати на увазі, що співпраця двох держав перебуває у постійному русі, що у ній, практично, нема нічого закінченого, вона розвивається разом із часом, відображає вимоги сьогодення у контексті європейської та євроатлантичної інтеграції.

Дослідження взаємовідносин України і Польщі є ключовим завданням вітчизняної історичної науки, оскільки нові узагальнення мають, насамперед, прикладне значення для національного державотворення на сучасному етапі їх історичного розвитку зі здобуттям незалежності на межі ХХ–ХХІ ст. Саме ці обставини обумовлюють актуальність проблеми та відповідних теоретично-методологічних засад дослідження. Значна кількість, різноманітність, змістовність доступного нині документального матеріалу сприяють тому, щоби вдатися до поглибленішого теоретичного розгляду означеної проблематики. Пропонуючи власне бачення, свої погляди автора залишає простір для дискусій та зіставлення з іншими точками зору на складний процес вивчення сучасних українсько-польських відносин у напрямі зростання рівня та якості життя громадян України і Польщі і підвищення їх глобальної конкурентоспроможності.

#### *Список використаних джерел*

1. Віднянський С. Незалежна Україна: двадцять років між Європою та Євразією / С. Віднянський // Україна – Європа – Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини / Гол. ред. Л. М. Алексієвцев. – Вип. 6–7. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2011. – С. 24–38.
2. Україна і Європа (1990–2000 рр.): В 2-х Ч. – Ч. 1: Україна в міжнародних відносинах з країнами Центральної та Південно-Східної Європи. Анот. іст. хроніка / Відп. ред. С. В. Віднянський.

– К.: Ін-т історії України НАН України, 2001. – 310 с. 3. Зашкільняк Л. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів / Л. Зашкільняк, М. Крикун. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. – 752 с. 4. Івченко О. Україна в системі міжнародних відносин: історична ретроспектива та сучасний стан / О. Івченко. – К.: РІЦ УАННП, 1997. – 687 с. 5. Кудряченко А. І. Геополітичні виміри поступу України в глобалізованому світі: виклики і перспективи / А. І. Кудряченко // Сучасна українська політика. – Спец. випуск: Україна як суб'єкт сучасних цивілізаційних процесів. – К.: Фенікс, 2011. – С. 10–17. 6. Макар Ю. І. Україна в міжнародних організаціях / Ю. М. Макар, Б. П. Гдичинський, В. Ю. Макар, С. Д. Попик, Н. Ю. Ротар // [За заг. ред. Ю. І. Макара]. – Чернівці: Прут, 2009. – 880 с. 7. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України. – К.: Кондор, 2011. – 290 с. 8. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн. XX століття / В. Яровий. – К.: Генеза, 2008. – 816 с. 9. Суботін А. Міжнародні відносини / А. А. Суботін // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол. Л. В. Губерський. – Т. 2. – 812 с. 10. Пивоваров А. Проблема стратегічного партнерства в зовнішньополітичній діяльності України / А. С. Пивоваров // автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.04 «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку» / А. С. Пивоваров; Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2009. – 20 с. 11. Стрільчук Л. В. Україна-Польща: від добросусідських відносин до стратегічного партнерства (кінець XX – початок XXI століття) / Л. В. Стрільчук: монографія. – Луцьк: Волинські старожитності, 2013. – 608 с. 12. Дудченко М. Міжнародні економічні відносини / М. А. Дудченко, М. Ю. Рубцова // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / [Редкол. Л. В. Губерський]. – Т. 2. – 812 с.

**Ірина Ільчук**

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ  
УКРАИНСКО-ПОЛЬСКОГО МЕЖГОСУДАРСТВЕННОГО СОТРУДНИЧЕСТВА  
В ЕВРОПЕЙСКО-АТЛАНТИЧЕСКОМ КОНТЕКСТЕ(1991–2014 ГГ.)**

*Статья посвящена теоретико-методологическим основам исследования украинско-польского межгосударственного сотрудничества. Комплексно проанализированы научные принципы, методы, подходы, применяемые при изучении взаимоотношений между Украиной и Республикой Польша.*

*Ключевые слова: Украина, Польша, сотрудничество, методология, методы исследования, принципы.*

**Irina Ilchuk**

**THEORETICAL AND METHODOLOGICAL GROUNDS STUDY OF UKRAINIAN-  
POLISH INTERSTATE COOPERATION IN THE EURO-ATLANTIC CONTEXT  
(1991–2014)**

*The article is devoted to theoretical and methodological bases of research Ukrainian-Polish intergovernmental cooperation. Comprehensively analyzed scientific principles, methods and approaches that are used in the study of relations between Ukraine and Poland.*

*Key words: Ukraine, Poland, cooperation, methodology, methods, principles.*